

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра «Пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти
з підготовки за освітнім ступенем “бакалавр” з навчальної дисципліни
"Пожежна тактика" за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» спеціалізація
«автоматичні системи пожежної та техногенної безпеки»

Харків-2017 р.

Методичні вказівки призначенні для здобувачів вищої освіти, в яких викладені рекомендації щодо освоєння навчальної дисципліни «Пожежна тактика» для забезпечення якісної самостійної підготовки здобувача.

Самостійна робота є однією з основних форм організації освітнього процесу, який здійснюється здобувачем з метою оволодіння навчальним матеріалом в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота передбачає вивчення навчального матеріалу, який викладається під час аудиторних занять та міститься у рекомендованій літературі.

Самостійна робота здобувача над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни «Пожежна тактика» виконується у «домашніх» умовах, а також у бібліотеці, навчальних лабораторіях, комп'ютерних класах Університету та інших установах.

Відповідно до робочої програми дисципліни «Пожежна тактика» на самостійну роботу здобувачам виділяється 60 годин. Протягом цього часу здобувачі вищої освіти самостійно вивчають навчальну, наукову і періодичну літературу. Вони мають можливість обговорити прочитане з викладачами дисципліни під час планових консультацій, з іншими здобувачами під час семінарських занять, а також на лекціях, задаючи уточнюючі питання лектору.

Контроль самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснює викладач, який проведе практичні заняття. У залежності від методики викладання можуть бути використані наступні форми поточного контролю: усне або письмове опитування перед початком практичних занять (тести), письмове домашнє завдання, реферати, доповіді на конференціях.

Після закінчення вивчення курсу з дисципліни «Пожежна тактика» здобувачі вищої освіти складають екзамен. Оцінка формується за накопичувальним принципом і складається з результатів роботи здобувача на практичних, семінарських заняттях та оцінок поточного контролю.

Модуль 1. Основи пожежної тактики. сили та засоби пожежно-рятувальних підрозділів.

Тема 1.1. Основи прогнозування розвитку пожеж.

Питання для вивчення

1. Структура Статуту дій у НС. Розвиток пожежної тактики.
2. Умовні графічні позначення: обстановка на пожежі, ПТО.
3. Етапи розвитку пожежі.
4. Розрахунок параметрів розвитку пожежі.

Кількість годин для вивчення теми – 8 годин.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 13, 14, 15, 16.

Тема 1.2. Теоретичні основи локалізації та ліквідації пожеж.

Питання для вивчення

1. Основні поняття пожежі. Різновиди та класифікація пожежі
2. Принципи та прийоми припинення горіння

Кількість годин для вивчення теми – 4 години.

Рекомендована література: 1, 2, 12, 13, 14, 15, 16.

Тема 1.3. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів.

Питання для вивчення

1. Графічні позначення пожежних машин.
2. Схеми подачі вогнегасних речовин та схеми оперативного використання на пожежі.
3. Виконання модульної роботи №1 – Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі
4. Тактичні можливості підрозділів на основних пожежних машинах спеціального призначення.
5. Виконання модульної роботи № 1 – Розрахункове визначення так-

тичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах.

6. Захист модульної роботи № 1 "Розрахунок параметрів розвитку та гасіння пожежі. Розрахункове визначення тактичних можливостей підрозділів на основних пожежних машинах.

7. Розрахунок насосно-рукавних систем.

8. Виконання курсової роботи – Визначення кількості пожежних машин для забезпечення підвозу та перекачки.

9. Забір води з відкритих джерел водопостачання пожежними мото-помпами.

10. Виконання курсової роботи – Визначення кількості пожежних машин для забезпечення роботи гідроелеваторних систем.

11. Виконання курсової роботи – Визначення кількості автоцистерн для організації підвезення води до місця пожежі.

12. Виконання курсової роботи – Розрахунок гідроелеваторних систем, складання схем забору та подавання води.

Кількість годин для вивчення теми – 24 години.

Рекомендована література: 2, 7, 12, 13, 14, 15, 16.

Модуль 2. Розрахунок сил і засобів для гасіння пожежі та оперативні дії пожежно-рятувальних підрозділів.

Тема 2.1. Розрахунок сил і засобів для гасіння пожежі. Види та сутність.

Питання для вивчення

1. Визначення вихідних даних для проведення розрахунку сил та засобів

2. Виконання курсової роботи – Розрахунок сил та засобів на гасіння пожежі

3. Розрахунок сил та засобів для гасіння пожежі з використанням таблиць

Кількість годин для вивчення теми – 6 годин.

Рекомендована література: 1, 2, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16.

Тема 2.2. Види, зміст і сутність оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів. Оперативні документи гарнізону.

Питання для вивчення

1. Поняття оперативних дій підрозділів. Задачі та принципи
2. Етапи оперативного розгортання. Порядок проведення
3. Порядок проведення розвідки. Тактико-технічна характеристика пожежних стволів
4. Захист курсової роботи "Розрахунок сил та засобів для гасіння пожежі в умовах незадовільного водопостачання
5. Послідовність дій КГП при визначенні вирішального напрямку
6. Техніка рятування людей на пожежі
7. Новітні способи та методи рятування людей на пожежі
8. Вимоги та порядок складання оперативних документів в пожежно-рятувальних підрозділах
9. Складання та використання оперативних карток пожежогасіння на населені пункти

Кількість годин для вивчення теми – 18 годин.

Рекомендована література: 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України. №5403-VI від 02.10.2012 р.
2. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Наказ МНС України від 13.03.2012 р. № 575.
3. ДСТУ EN 2:2014 Класифікація пожеж (EN 2:1992, EN2:1992/A1:2004, IDT).
4. ДСТУ 2273:2006 Протипожежна техніка. Терміни та визначення основних понять.
5. ДСТУ 2272:2006 ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
6. Наказ МНС України від 16.12.2011 року №1341 «Про затвердження Методики розрахунку сил і засобів, необхідних для гасіння пожеж у будівлях і на територіях різного призначення».
7. Наказ МНС України від 16.12.2011 року № 1342 «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України».
8. Правила безпеки праці в органах та підрозділах МНС України, наказ МНС України від 07.05.2007 року № 312.
9. Наказ МВС України від 20.02.2015 р. № 189 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту».
10. Наказ МНС України від 23.09.2011 року № 1021 «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання та використання оперативних планів і карток пожежогасіння».
11. Сумісний наказ МНС, МСП, МОЗ та МОН від 31.07.2012 року № 1061/468/587/865 «Про затвердження Порядку спільних дій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій та пожеж в організаціях, установах і

зкладах з цілодобовим перебуванням людей».

12. Основи тактики гасіння пожеж: Навч. посібник / В.В. Сировий, Ю.М. Сенчихін, А.А. Лісняк, І.Г. Дерев'янка. – Х.: НУЦЗУ, 2015. – 216 с.

13. Основи пожежної тактики: Навч. посібник / А.А. Лісняк, В.В. Сировий, Ю.М. Сенчихін. – Х. : НУЦЗУ, 2014. – 218 с.

14. Пожежна тактика П.П. Ключ, В.Г. Палюх, А.С. Пустовой, Ю.М. Сенчихін, В.В. Сировий. Харків. 1998 – 458 С.

15. Довідник керівника гасіння пожеж / За загальною редакцією В.С. Кропивницького. – К.: ТОВ «Літера-Друк», 2016 . – 320 с.

16. Іванников В.П., Ключ П.П. “Справочник. руководителя тушения пожара”. М.: Стройиздат, 1987 – 288 с.